

Principals conclusions Jornada *Desenvolupament cultural comunitari*

Ponents: Antonio Alcántara (La Perifèrica), Josep M. Aragay (Basket Beat), Irati Irulegi (Idensitat) i Carme Serret (Universitat Autònoma de Barcelona)

Moderadora: Montse Solé, periodista

Dia: Dijous 7 de març de 2024

Lloc: vestíbul del Teatre Tarragona (Rambla Nova, 11)

Què és el desenvolupament cultural comunitari?

Segons la primera jornada acadèmica que es va fer sobre la qüestió, a Granollers, el 2005, el Desenvolupament Cultural Comunitari (DCC) és:

«Conjunt d'idees portades a terme a partir de la col·laboració entre artistes i comunitats locals amb l'objectiu d'expressar, mitjançant l'art, identitat, preocupacions, necessitats, idees, a la vegada que es construeixen capacitats culturals i s'afavoreix el canvi social»

Es relaciona, doncs, amb la capacitat d'una comunitat d'analitzar l'entorn on viu i de participar en processos que, d'una manera o altra, ajudin a transformar-lo.

S'hi entén la cultura com un element d'intervenció col·lectiva.

Els especialistes recomanen de superar la definició merament teòrica, i parlen també de «processos i pràctiques col·laboratives», en les quals la comunitat ha d'estar al centre.

La cultura és una eina de transformació social?

Encara que tingui uns efectes socials, la cultura no és només una eina: també és una manera de fer, una manera de pensar, un àmbit d'experimentació, de recerca, de coneixement.

Citen Marina Garcés: «La cultura és l'espai buit que hi ha entre nosaltres i el món que ens envolta». També afirmen: «La cultura és una manera d'habitar el món».

Pels vincles de les arts amb la capacitat imaginativa, ens permeten pensar més enllà d'allò que existeix, pensar-nos i repensar-nos, plantejar alternatives.

Però no només. També adverteixen que les arts també poden reproduir actituds, clixés, injustícies. Tot depèn de com s'entenguin i es posin en pràctica.

Quines són les claus per aplicar el DCC?

Cal posar, en primer lloc, el focus en la mirada. Qui decideix la intervenció? Qui hi participa? Qui en queda fora? Ex.: no és el mateix que la impulsi el veïnat que els professionals d'una empresa privada o d'una institució pública.

Tot i que eviten parlar de «claus», mencionen les 5P:

Pública – Proactiva – Pròxima – Polivalent – Participativa.

S'hi afegixen altres conceptes com «voluntat de servei públic», «creativitat», «transparència», «arrelament» i «sostenibilitat».

Quins exemples de bones pràctiques en DCC coneixem?

La Cachada Teatro, iniciativa d'un grup de dones del Salvador que canalitzen tot el dolor i tota la violència que han patit a la vida per mitjà del teatre.

El Mercat de Conversa d'Olot, que fomenta els espais de trobada i de conversa entre la societat.

Block Party, que treballa el rap i la cultura hip-hop des de lògiques comunitàries.

El Galliner, associació de Manresa que està aconseguint que la gent jove es vinculi a propostes artístiques en la programació d'arts escèniques.

Quins riscos veuen els especialistes en la institucionalització del DCC?

Alerten que el DCC, però també la participació, la transformació social o la cohesió social, entre d'altres, són termes que han estat conquerits per les institucions i que corren el risc de ser buidats de sentit.

L'extractivisme: és a dir, que la institució, sense arrelar en un espai, en tregui profit en nom del DCC i torni a desaparèixer.

També consideren que la institució vol simplificar, i que el que necessita el DCC, sovint, és el contrari: complexitzar.

Quin paper pot jugar el voluntariat en el DCC?

Pot ser interessant que hi sigui si està integrat en la comunitat, si en forma part.

Però també pot tenir una cara negativa, si es carrega d'un element acrític, asèptic, passiu (faig el que em diuen i llestos), mancat de reflexió (per ex., uns Jocs Olímpics).

Un dels ponents arriba a concloure: «El voluntariat és la màxima expressió del capitalisme».

Dins les institucions, com podem implicar-nos-hi?

A partir de l'autoboicot: respecte a la disponibilitat d'horaris, espais i l'intercanvi econòmic.
Ser més flexibles en aquests àmbits, per facilitar que les coses passin.

Major treball conjunt entre àrees. Traspassar fronteres, i relacionar la cultura amb l'habitatge, l'ecologisme, o els drets humans.

Major autocrítica sobre les pròpies accions. Com s'articulen? Qui hi té veu i qui no? Qui hi participa i qui no?

Fomentar una veritable participació social: que la comunitat tingui la capacitat de decidir què els preocupa, què prioritzen, què consideren cultura. Que no els vingui tot mastegat de dalt.

No tenir una mirada tan productivista de la cultura. Sempre ha de donar resultats quantificables, una iniciativa cultural o artística?

En aquest mateix sentit, també recomanen limitar tant com es pugui l'excessiva burocratització de la vida cultural. Burocratització no és sinònim de pràctiques més justes.